

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ОПИС ПОРОДЖЕННЯ Й АКТУАЛІЗАЦІЇ СПІВЧУТТЯ-ВТІШАННЯ

Куценко М.А.

Воєнна академія імені Євгенія Березняка

nicokutsenko@gmail.com

The paper is dedicated to the synergetic approach to the analysis of the process of utterances' of consolation generation and actualization. In the course of the research, the speaker's intentions, communicative situation, and speech participants' social statuses were taken into account. Linguistic interpretation of the experimental results made it possible to model the synergetic self-developing process of the utterance actualization by an individual based on their communicative experience. The results of the research showed that generation and actualization of consolation utterances take place due to the presence of a certain phonoconcept's prototype in the speaker's memory.

Key words: *prosodic organization, sympathy utterances, synergetic approach, linguistic interpretation.*

В останні роки все більше лінгвістичних досліджень спрямовані на поглиблене вивчення основних закономірностей породження мовлення, які, як відомо, ґрунтуються на ідеях синергетизму. Саме з позицій синергетизму стає можливим дослідження емоційної складової, яка є рушійною силою породження будь-якого типу висловлення, оскільки вербальному вираженню думки має передувати певна емоційна активація, яка також бере участь у доборі супроводжуваних засобів її невербального вираження. Звідси стає зрозумілим, що емоційний стан індивіда безпосередньо впливає на низку його когнітивних процесів і здатний суттєво змінювати їх. Відповідно до функціонально-енергетичного підходу, фонетичні явища розглядаються як результат стохастичного породження мовлення (Калита & Тараненко, 2008), оскільки в інтервалі певних емоційних навантажень у сфері духовного буття мовця утворюється хаос, який є вихідним станом саморозвитку синергетичної системи певного ступеня складності, що, у свою чергу, залежить від рівня збудження психіки індивіда.

Тому, метою цього експериментального пошуку є аналіз просодичних характеристик висловлень співчуття-втішання з урахуванням когнітивної специфіки їхнього просодичного вираження в англійському діалогічному мовленні. Вихідним методологічним конструктом лінгвістичної інтерпретації результатів виконаного нами розгляду психоенергетичних особливостей стохастичних процесів, що відбуваються у психіці мовця під час добору просодичних засобів оформлення англійських висловлень співчуття, обрано

макросоціуму. З одного боку, різниця в статусах комунікантів та бажання поліцейського отримати якомога більше даних зумовлюють рух часткового атрактора (1-2) у площині культури її макросоціуму, проте, з іншого боку – щире бажання жінки втішити співрозмовницю визначає опуклу форму цього атрактора, який тяжіє до культури мікросоціуму. Проте, офіційність ситуації спілкування зумовлює його завершення в наступній точці біфуркації (2). Але другий частковий атрактор (2-3) продовжує рухатися траєкторію опуклості під впливом культури мікросоціуму доти, поки енергія емо-раціонального мислення повертає його рух у царину макросоціуму (точка біфуркації 3).

Зображена справа від схеми моделі рис. 1 інтонограма першої синтагми висловлення (*it's all right |...*) підтверджує логіку саморозвитку атракторів 1-2 і 2-3: обраний емоційним мисленням жінки-поліцейської фоноконцепт-аналог (точка 2), що зберігається в її емоційній пам'яті, зумовлює спадно-висхідний мелодичний контур реалізації цієї інтоногрупи (поєднання високого спадного передтакту (*it's all*) та низького висхідного термінального тону середнього діапазону і середньої швидкості зміни напрямку його руху на слові *right*), що разом з приглушеною гучністю, помірним темпом та м'яким забарвленням тембру голосу мовця цілком відповідає просодичному оформленню щирого співчуття-втішання. Завершення вимовляння цієї інтоногрупи паузою середньої тривалості є результатом тяжіння атрактора 2-3 до культури макросоціуму під впливом енергії емо-раціонального мислення мовця, який виконує свої службові обов'язки.

Дієвість енергії емо-раціонального мислення ще більше спрямовує рух третього часткового атрактора (3-4) до культури макросоціуму, оскільки головна мета поліцейського втішити і заспокоїти потерпілу, щоб отримати максимальний обсяг інформації про злочинця. Саморозвиток цього атрактора (3-4) відбувається у царині культури макросоціуму, де формується раціональна основа вербального вираження щирого, проте емоційно стриманого втішання. Звідси, під впливом логічного мислення, вектор руху атрактора (4-С), який впливає на добір лінгвальних засобів вираження співчуття-втішання, здійснюється вже на підставі культури макросоціуму. На просодичному рівні це відображається оформленням інтоногрупи *...you are |doing 'really |well* висхідно-спадним мелодичним контуром (реалізація низького висхідного передтакту (*you are*), висхідного такту (*doing 'really*) та низького спадного термінального тону вузького діапазону (*well*), що цілком відповідає інтонаційній моделі фоноконцепту емоційно-нейтрального втішання. Щирість висловленого співчуття-втішання досягається

сповільненим темпом і пониженою гучністю його вимовляння, що у поєднанні з плавним регулярним ритмом інтоногрупи та загальною реалізацією у зниженому тональному регістрі із заспокійливим й авторитетним звучанням голосу мовця, надає висловленню ефекту сугестивної дії на реципієнта.

Проведений аналіз та розгляд специфіки просодичного оформлення інших подібних висловлень дозволяють нам кваліфікувати отриману інтонаційну модель як типовий фоноконцепт вираження щирого співчуття-втішання, актуалізованого в офіційній ситуації спілкування.

Література

Калита, А. & Тараненко, Л. (2008). Фонетика: перспективи, методи та засоби досліджень. *Науковий вісник Волинського університету імені Лесі Українки*. Серія «Філологічні науки». № 5. 297–299.

Калита, А. & Тараненко, Л. (2011). Синергетизм порождения и актуализации фоноконцепта. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія «Філологічні науки (мовознавство)». Вип. 96 (2). 213–219.

Клименюк, О. (2010). *Знание, познание, когниция*: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники.

Broadchurch. Series 1 – 3 : TV series (2017). Studio: Acorn Media UK. 6 DVD's, Running Time: 1080 mins.